

КУЛЬТУРА МОВИ І КОДИФІКАЦІЯ НОРМИ У НОВІЙ РЕДАКЦІЇ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ» (2019)

Явище літературної мови так само давнє, як і сама мова, проте теорія мовної норми у сучасному розумінні формується в україністиці починаючи з 20-30-тих років ХХ століття. Історія писемно-літературної практики з кінця ХVІІІ ст. та впродовж ХІХ століття засвідчує постійну увагу до мовних норм, що утверджувалися в словниках, граматиках як джерелах і засадах кодифікації цих норм. Процес кодифікації норм літературної мови – свідоме ставлення носіїв національної мови до літературного зразка. Ще донедавна в теорії літературної мови йшлося про найважливіший критерій нормативності – критерій авторитетного художнього слова. Не випадково загальномовні тлумачні словники використовують художні тексти як основний ілюстративний матеріал. Адже важливою є не лише інформація про виділені фахівцями значення слова, а й контексти, в яких реалізуються ці значення. Ілюстрації фактично є вихопленими з історії мови фрагментами життя живого слова: за уривком тексту, прізвищем письменника постає історичний період, коли функціонувало те чи те слово або його граматична форма.

Зокрема зупинимось на варіантних доповненнях до чинної норми закінчень іменників жіночого роду ІІІ відміни у родовому відмінку. У новій редакції «Українського правопису» (2019) йдеться: «Іменники на – **ть** після приголосного, а також слова *кров, любов, осінь, сіль, Русь, Білорусь* у родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення –**и**: *гідности, незалежности, радости, смерти, честі, хоробрости, крові, любові, осени, соли, Русі, Білорусі*».

У Правописі 1929 року зазначено «Іменники жіночого роду ІІІ відміни на – **ть** за другим приголосним: *від радости, з вісти, до смерти, без чверти...*; також винятково: *до осени, без соли, крові, любові, Русі мають* у родовому відмінку однини закінчення –**и** [1, с. 35]. Проблема в тому, – якщо зазначені граматичні форми вилучено, як слушно зауважував Юрій Шевельов, за принципом «взуровання на російській мові» та «спрощення за всяку ціну», щоб максимально приблизити відмінювання іменників жіночого роду на приголосний тип *радість* до відмінювання іменників типу *земля*, тоді українське відмінювання іменника збігатиметься акурат із російським» і доказово відстоював, що форма на – **и** давніша від форми на – **і** [2, с.237].

А мова, зокрема діалектологічний зріз засвідчує повсюдне панування форми на – **и**. Стійко збережено це закінчення в літературних творах та фольклорі: Пор.: *Ти, брате, любиш Русь / Як дім, воли, корови. / Я ж не люблю її / З надмірної любові* (Іван Франко); *Навколо **радости** так мало* (Володимир Сосюра); *Не учися розуму до **старости**, але до **смерти*** (Народна творчість).

Сучасний закарпатський письменник Мирослав Дочинець у романі «Мафтей», відзеркалюючи усно-розмовну мовну практику, засвідчує значну кількість варіантних графічних оформлень родового відмінка іменників ІІІ відміни. До

прикладу: *Гален відкрив мені загадку руху **крови**, дивовижну впорядкованість роботи мускулів, кісток, судин і нервів* [3, с. 317]. [Тут і далі цитуємо за виданням: Дочинець М. Мафтей. Книга написана сухим пером. Роман. – Мукачево: Карпатська вежа, 2016. – 352 с., вказуючи сторінки]. *Увага до себе поволі змінюється на повагу. Асе перший крок до **любови*** (с. 278); *«А **соли** дам тобі найчистішої, вивареної»* (с. 275); *Для воза **мудрости**, розумашико, згодиться й чуже* (с. 233); *На березі й закопаний буду – і підземні струмені й там обіймуть мої **кости*** (с. 194). *А так забрала його ріка, не дала в руки **смерти*** (с. 343); *Пізнавши всі школи **давности**, поклав він на тому підмурівку непорушину будівлю досліду і пізнання людського тіла й духа* (с. 317). *Земля під ногами чисто кам'яна, захрясла від **давности*** (с. 236); *Ти набрався **книжности**, час уже зануритися в крутіж живого пробуття* (с. 217).

Бездоказові відстоювання флексії **-і** в родовому відмінку однини іменників III відміни жіночого роду (*радості*) позбавлені сенсу за умови, коли існує Атлас української мови, на картах якого добре видно, як говорить український народ майже на всій його етнічній території та які тенденції розвитку його мови. Тому сьогодні такі зміни в українському правописі лише схвалюємо.

Список використаних джерел

1. Український правопис. Державне вид-во України, 1929.– С 35.
2. Юрій Шерех. Так нас навчали правильних проізношень // Пороги і запоріжжя. – Харків, 1998.–Т 3.– С.237.
3. Дочинець М. Мафтей. Книга написана сухим пером. Роман. /Мирослав Дочинець .– Мукачево: Карпатська вежа, 2016. – 352 с.

ПРОЦ М. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Вітчизняна система освіти перебуває у процесі поетапного реформування всіх ланок освіти з метою приведення критеріїв та стандартів освіти у відповідність до європейських вимог.

Провідна мета освітньої реформи – підвищення якості освіти. Зокрема, якість початкової ланки загальної середньої освіти рекомендовано підвищити шляхом впровадження методик особистісно і компетентісно зорієнтованого навчання, виховання і розвитку молодших учнів [1].

У вітчизняній науковій літературі найбільшого поширення набуло визначення компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію, запропоноване С. Гончаренком.

Аналіз поняття «компетентісний підхід» у освітніх нормативно-правових і концептуальних документах, свідчить, що цей підхід стає реалією сучасної освіти та активно використовується у навчально-виховному процесі, оскільки вирішення завдань сучасної школи потребує значного посилення самостійної й продуктивної діяльності учнів, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>